

10

หมันแห้ง หมันเปียก

เป็นอย่างไร และจะทำตอนไหน

“ การทำหมันเป็นการคุมกำเนิดถาวรสำหรับคู่สมรสที่มีบุตรเพียงพอแล้ว ทำได้โดยการผูกและตัดท่อน้ำไขในผู้หญิง หรือผูกและตัดท่อน้ำเชื้ออสุจิในเพศชาย ทำให้ไม่มีการปฏิสนธิของไข่และสเปิร์มจึงไม่เกิดการตั้งครรภ์ ”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์เรืองศักดิ์ ลิธนาภรณ์
ภาควิชาสูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

การทำหมันเป็นการคุมกำเนิดถาวรสำหรับคู่สมรสที่มีบุตรเพียงพอแล้ว ทำได้โดยการผูกและตัดท่อนำไข่ในผู้หญิง หรือผูกและตัดท่อน้ำเชื้อสุจิในเพศชาย ทำให้ไม่มีการปฏิสนธิของไข่และสเปิร์มจึงไม่เกิดการตั้งครรภ์

การทำหมันหญิงแบ่งตามระยะเวลาการทำให้เป็น 2 ระยะ

1. **การทำหมันเปียก** มักทำหลังการคลอดบุตร ช่องคลอดภายใน 7 วัน การผ่าตัดในระยะนี้ทำได้ง่าย เนื่องจากมดลูกมีขนาดใหญ่ลอยอยู่เหนืออู้งเชิงกรานถึงระดับสะดือ หลังจากให้ยาชาเข้าไขสันหลังแล้ว สามารถเปิดแผลผ่าตัดได้สะดือขนาดเล็ก 2-3 เซนติเมตร หลังผ่าตัดคนไข้ต้องพักฟื้นในโรงพยาบาลอีกประมาณ 1-2 วัน โดยสามารถเลี้ยงบุตรได้ด้วยตัวเอง ส่วนในรายที่ต้องผ่าตัดคลอดบุตรทางหน้าท้องก็สามารถทำหมันพร้อมกันได้ในวันเดียวกัน

2. **การทำหมันแห้ง** เป็นการทำหมันในช่วงเวลาที่ไม่เกี่ยวกับการคลอดบุตร หรือทำในระยะเวลาเกิน 6 สัปดาห์หลังคลอด ก่อนการทำหมันควรพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกายโดยละเอียด ให้แพทย์ตรวจภายในและเช็กมะเร็งปากมดลูก และต้องแน่ใจว่าไม่มีการตั้งครรภ์อยู่แล้ว ในปัจจุบันนิยมทำหมันชนิดนี้โดยใช้กล้องส่องเข้าไปทางช่องท้อง หลังจากให้ยาสลบแล้วและใช้เครื่องมือเข้าไปผูกท่อรังไข่ทั้งสองข้าง โดยจะมีแผลที่ได้สะดือขนาด 1-2 เซนติเมตร คนไข้ไม่จำเป็นต้องพักในโรงพยาบาล ถ้าไม่มีภาวะแทรกซ้อนก็สามารถกลับบ้านได้หลังจากทำ 3-4 ชั่วโมง หลังผ่าตัดจะมีอาการเจ็บแผลผ่าตัด 2-3 วัน และสามารถกลับไปทำงานได้ตามปกติ

ถาม หลังทำหมันหญิงแล้วสามารถทำงานหนักได้หรือไม่?

ตอบ การทำหมันหญิงเพียงแค่ออกไปผูกและตัดท่อรังไข่เท่านั้น หลังจากแผลหน้าท้องหายดีแล้วก็สามารถทำงานได้ตามปกติเหมือนเดิม

ถาม ทำหมันหญิงแล้วมีโอกาสตั้งครรภ์ได้อีกหรือไม่?

ตอบ การทำหมันหญิงเป็นการคุมกำเนิดที่มีประสิทธิภาพสูง มีโอกาสผิดพลาดเกิดการตั้งครรภ์ได้เองน้อย จากที่เคยรายงานไว้พบได้ร้อยละ 0.05 ในปีแรก แต่ถ้าติดตามไปนานถึง 10 ปี จะพบการตั้งครรภ์ได้ร้อยละ 0.75 โดยมีสาเหตุจากการเชื่อมต่อของท่อรังไข่เอง

ถาม การทำหมันหญิงถ้าต้องการมีบุตรอีกสามารถแก้หมันได้หรือไม่?

ตอบ การตัดสินใจทำหมันหญิงควรจะทำเมื่อแน่ใจจริงๆ แล้วว่า ไม่ต้องการมีบุตรอีก เพื่อหลีกเลี่ยงการแก้หมันเพราะว่าจะมีความยุ่งยากมาก ในขั้นแรกแพทย์ต้องนัดคนไข้ให้มาดมยาสลบ เพื่อส่องกล้องและฉีดสีตรวจดูหลอดมดลูกว่ายังมีส่วนดีเหลือพอที่จะต่อหมันได้อีกหรือเปล่า หลังจากนั้นแพทย์จะนัดมาอนที่โรงพยาบาลเพื่อจะผ่าตัดเปิดหน้าท้องนำท่อรังไข่ที่ขาดจากกันมาเชื่อมต่อเข้าด้วยกันโดยใช้แว่นขยาย ใช้เวลาผ่าตัดนานประมาณ 2-3 ชั่วโมง หลังผ่าตัดคนไข้มีโอกาสตั้งครรภ์ร้อยละ 60-80

ถาม ทำหมันหญิงแล้วมีผลกระทบต่อความรู้สึกทางเพศหรือไม่?

ตอบ การทำหมันหญิงไม่มีผลต่อความรู้สึกทางเพศ แต่จะทำให้คู่สมรสไม่เกิดการกังวลใจในเรื่องของการตั้งครรภ์เมื่อมีเพศสัมพันธ์

ถาม การทำหมันหญิงมีข้อเสียหรือไม่?

ตอบ ข้อเสียของการทำหมันหญิงมีน้อยมาก อาจจะมีการปวดท้องน้อยได้บ้าง และบางคนอาจจะมีประจำเดือนผิดปกติได้บ้างเล็กน้อย

